

EGYHÁZTÖRTÉNELMI ADATOK.

CVIII.

A KOLOZSVÁRI TANÁCS TILTAKOZÁSA A KOLOZSVÁRI ÓVÁRI UNITÁRIUS ISKOLA ELVÉTELE ELLEN 1613.

Az alább közlött két okmányból az tűnik ki, hogy Báthori Gábor fejedelem nemcsak az Óvárbeli templomot foglalta volt el az unitáriusoktól Kolozsvárt, hanem e templom melletti iskola szomszédságában János Zsigmond által épített ugynevezett Apolló-palati-umot, vagy auditoriumot is, átadván mindkettőt az ev. ref.-nak.

Ez erőszakos elfoglalás ellen tiltakozik a kolozsvári tanács először a Bethlen Gábor fejedelem beigtatásakor 1613-ban az első okmányban erélyes magyar nyelven. A tiltakozást a következő 1614. és 1615. években is megújította Bethlen Gábornál, a ki elismervényt állított ki mindkettőről, melyek csaknem szószertint megegyezvén, csak az 1614. évit közlöm a második okmányban.

Ugy kell lenni, hogy Bethlen Gábor 1615-ben vissza is adta a „schola Clastromot“, de 1628. octob. 2-án ismét elfoglaltatta s az unitariusból ev. reformatussá lett, néhány százsznak adta templomul¹⁾, a kik a 17. száz év vége feléig használták is, a mikor ugy templom, mint iskola a r. kath.-nak adattak s a reform. százszok lutheranusokká levén, a b.-magyar utczában építettek maguknak templomot. A reformátussá lett százszok első papja 1628-ban Gischner Ádám volt, a ki mint unitárius tanár szintén ekkor lett reformátussá.

1.

Anno Domini 1613. Die 24. octobris.

Mi Coloswari Biro, király biroiaival, Tanacsával és az Univer-sitással egez varossúl, protestalunk az Feiedelem valasztasakort, mi-nekelötte ő Nagysaga az Juramentumot praestalta volna, az orszag elöt azon, hogy Bathori Gabor az elment Feiedelem, Unionk és Pri-villegiumunk ellen az Schola Klastromunkat, kedvünk s akaratumk ellen, tölünk elvötte és Calvinista papot hozot bele. Kivel varos-

¹⁾ Fasc. rer. Schol. I. 67. l.

súnknak szep szabadsagat violalta. Kevanyuk ezt az orszagtól az mikeppen töb' varosok, kik regi szabadsagokban vel in toto, vel in parte meghaborittatának, az mint az Feiedelem Juramentumanak formaiaban megvaygon, hogy ő Nagysaga mindeneket restauraltatni akar és felepíteni privilegiumokban. Mi is azonkeppen ez Calviniana religion valo papot az varosban (nem) szenvedgyük: És az Clastro-mot kezünkhez ve(szük).

Alioquin ha a Nemes orszag Privilegiumunkra nem tekintene is, magunk gondot viselünk rea, az mi Unionknak tartasa szerent.

Kivül. Judicis Juratorqu. Civium ac totius Universitatis Civittis Coloswar, sup. inscripto negatio

Solemnis Protestatio

1613. 24 die octobris.

Exhibiti sunt praesentes per Egregium, Providen. ac circum-spectum emeritum Gellyen Judicem primar, Civitatis Colosvar in publica Statuum et ordinum trium nationum Regni Transylvaniae Congregatione in predicta Civitate Coloswar ad 18 diem mensis octobris indicta et Celebrata.

Magr. Joannes Angyalos
Protonotar.

Az unitár. vallásközönség levéltárában. Docum. A. nro 1.

2.

Nos Gabriel Bethlen Dei gratia Princeps Tranniae, Partium Regni hungar Dominus, et Siculorum Comes etc. memoriae commendamus per praesentes. Quod prudentes et circumspecti Nicolaus Radnothi et Stephanus Minzler iurati cives civitatis nostrae Coloswar, in suis ipsorum propriis, ac prudentium et circum-spectorum primarii et Regii Judicum, ceterorumque Juratorum Civium et senatorum, ac universorum incolarum et inhabitatorum dictae civitatis Coloswar nostram personaliter venientes in praesentiam, per modum protestationis, contradictionis et Inhibitionis nobis significantes curaverunt in hunc modum: Quod quemadmodum ipsi in generali dominorum Regnicularum trium nationum Regni Transsylvaniae congregatione in praedicta Civitate Coloswar ad decimum octavum diem mensis octobris in Anno domini millesimo sexcentesimo decimo tertio immediate indicta et celebrata, tempore scilicet inaugurationis nostrae sollemniter protestati fuissent: Super eo quod Serenissimus quondam Gabriel Bathori alias princeps huius Regni Tansilvaniae etc. praedecessor noster contra unionem et privilegium eiusdem civitatis, claustrum ipsorum in iam fata civitate habitum, scholae eiusdem vicinum in arce-ovárvocata existens, potentia mediante admisisset, ac calvinianae religionis pastorem introduxisset, eoque facto antiquam ipsorum libertatem violasset. Quam quidem libertatem ipsi quoque protestantes, quemadmodum et aliae civitates ac privilegiatae, juxta sacramentum tempore inaugurationis nostrae, sollemniter per

nos depositum et praestitum sibi reddi ac restitui cupiunt. Praefatae religionis calvinianae pastorem in praedicta civitate ipsorum nequaquam permetterent, imo praescriptum Claustum ad manus suas recipere vellent. Ita nunc quoque coram nobis solemniter protestantur, quod presbiteros et doctores calvinianae religionis, publice profites in praedicta ipsorum civitate Coloswar pati nequaquam vellent. Super qua quidem protestatione litteras nostras testimoniales juris ipsorum uberiorem futurum ad Cautelam necessariam, dandas duximus et concedendas, communi justitia requirente. Datum in possessione Meggyesfalva feria sexta proxima post festum nativitatis beatae virginis Mariae. Anno Domini millesimo sexcentesimo decimo quarto

Coram me Mgro Joanne Angyalos
Illus. Principis Transylvaniae etc.
Protonotar manuppria.

CIX.

UNITÁRIUS HALOTTAK ÉS TEMETÉSEK.

(1678—1692.)

(Folytatása a CI. CIV. és CVII. a. közleményeknek.)

1678. jan. 4. Az előljárók parancsolatjából egész Kolozsvár lakossága böjttől és ünnepel minden héten kedden, hogy az Isten távoztassa el a pestist. (II. 352. l.)

1678. jan. 11. A Butyka György temetésére Csomafájára mennek Bölöni János, Dombai János, Sz.-Iványi Mihály és Szentmártoni György diákok. Haza jöttek 14-én s hoztak 3 frtot; a magam illetményét kivéven, s a 3-adrészt nekik kiadván, maradt a Coetusnak 1 frt 69 drt. (II. 354. l.)

1678. jun. 5. A tiszt. püspök ur, a Plebanus ur, Claris. Bedő Pál tanár ur és néhány diák Abrudbányára utaznak a nzs. Fodor György ur temetésére. Hazajöttek 12-én és hoztak 12 frtot; ebből saját illetményemben 80 drt., s a temető diákoknak 3-ad részben 3 frt 66 drt kivéven, maradt a Coetusnak 7 frt 48 dr. (II. 356. l.)

1678. aug. 14. Melander János diák meghal.

1678. aug. 15. Tiszt. Stegman Joachim ur a szász unitár ekkla első papját eltemettük. (II. 358. l.)

1678. aug. 22. Korondi Bálint diák temettetik. (u. o. 359. l.)

1678. szept. 7. A szentpéteri Cantort temettük. (II. 360 l.)

1678. szept. 13. Tiszt. Stegman feleségét.

1678. oct. 7. Bölöni György diákot.

1678. oct. 16. Brassai Ferencz diákot temettük.

1678. nov. 19. A pestis, mely juniustól pusztit, engedni kezd, Temettünk 386 egyént és 5 diákot, úgy, hogy egy énekléssel 5—6-ot is vittünk. (Almási Mihály senior). (II. 356. l.)